

1571427

ВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

VERITAS · CREATIO · LIBERTAS ·

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ БІОГЕОЦЕНОЛОГІЇ

колективна монографія

Кривий Ріг 2020

Наукове видання присвячено широкому колу теоретичних проблем біогеоценології. У ній викладено уявлення авторів про принципи, методологію, концепції, диференційованість біогеоценології, її сучасні та перспективні теоретичні проблеми. Описано особливості організованості, структури, складу, будови, функціонування біогеоценозів з аспектами їх екологічних ніш. Окреслено основні риси теорії розвитку біогеоценозів. У колективній монографії висвітлено проблематику взаємовідносин організмів, алелопатії, розвитку й динаміки біогеоценозів, культур- та агробіогеоценології, техногенної біогеоценології. Розкрито зміст надзвичайних екологічних ситуацій, сучасних аспектів охорони природи.

Монографія може бути використана як навчальний посібник із спецкурсів «Проблеми фундаментальної екології», «Біогеоценологія» та для поглиблення навчальних курсів «Загальна екологія», «Основи екології», «Охорона природи» на природничих факультетах університетів.

Колективна монографія може бути корисною широкому колу біологів, екологів, студентів, магістрів, аспірантів.

Зміст

Від наукового редактора.....	5
ВСТУП	9
ЧАСТИНА 1. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ТЕОРІЇ БІОГЕОЦЕНОЛОГІЇ.....	11
1.1. Принцип невизначеності в біогеоценології.....	11
1.2. Про методологію та теорію біогеоценології	16
1.3. Гравітаційний аспект біогеоценології.....	28
ЧАСТИНА 2. СТРУКТУРА БІОГЕОЦЕНОЗІВ.....	34
2.1. Організованість і хаос біогеоценозу	34
2.1.1. Складність екотопу	42
2.1.2. Ресурси біогеоценозу. Трофотоп як його підсистема ...	48
2.1.3. Принципи доповняльності в теорії структури	56
2.2. Склад біогеоценозів як об'єкт теорії	67
2.2.1. Узагальнений підхід до складу	67
2.2.2. Життєві форми, їхні прояви, таксономічні та екоморфічні спектри рослинних угруповань	80
2.2.3. Стереоекологія та будова біогеоценозів.....	90
ЧАСТИНА 3. СКЛАДНІСТЬ ЛІСОВИХ БІОГЕОЦЕНОЗІВ СТЕПУ	109
3.1. Основні закономірності лісових біогеоценозів степу	109
3.2. Засновки теорії парцел	112
3.3. Особливості та властивості парцел.....	118
3.4. Складання та динаміка парцел	122
3.5. Типологія парцел	128
ЧАСТИНА 4. ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ АЛЕЛОПАТІЇ ТА ВЗАЄМОВІДНОСИНИ РОСЛИН.....	137
4.1. Методологія та теорія алелопатії.....	137
4.2. Біохімічний простір біогеоценозу, його організованість і взаємозв'язки організмів	143
4.3. Взаємовідношення рослин у ґрунті	150

ЧАСТИНА 5. ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ	
БІОГЕОЦЕНОЗУ	161
5.1. Екологічна ніша біологічного виду як об'єкт теорії біогеоценології.....	161
5.2. Обриси загальної теорії екологічної ніші.....	169
5.3. Елементи факторіально-ресурсної сутності та періодичні типологічні системи екологічних ніш	175
5.4. Екологічна ніша біологічного виду як система	189
5.5. Екологічні спектри, толерантність, активність і реальні стани біологічних видів	201
ЧАСТИНА 6. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ КУЛЬТУР- ТА АГРОБІОГЕОЦЕНОЛОГІЇ	212
6.1. Культур- та агробіогеоценози, їхні біотопи та агроедафотопи.....	212
6.2. Системне бачення культур- та агробіогеоценозів.....	221
ЧАСТИНА 7. РОЗВИТОК І ДИНАМІКА	
БІОГЕОЦЕНОЗІВ	230
7.1. Розвиток біогеоценозів: теоретичний контекст.....	230
7.1.1. Сингенез як синонім розвитку біогеоценозів: їхня організація	245
7.1.2. Сукцесії: теоретичні аспекти	253
7.1.3. Сукцесійні: системи та аналіз	259
7.1.4. Ценопопуляції рослинних серійних угруповань і їхній аналіз.....	263
7.2. Динаміка біогеоценозу як явище та процес	268
7.2.1. Стан руху та хід розвитку складу.....	268
7.2.2. Стан руху та хід розвитку будови.....	274
7.2.3. Стан руху та хід розвитку зв'язків.....	278
ЧАСТИНА 8. ПРОБЛЕМАТИКА ОХОРОНИ ПРИРОДИ	284
8.1. Загальні, соціальні, освітянські, психологічні аспекти охорони природи	284
8.2. Надзвичайні екологічні ситуації як об'єкти теорії техногенної біогеоценології.....	295
8.3. Техногенна біогеоценологія та періодичні типологічні системи техногенних екотопів.....	299
ПІСЛЯМОВА.....	304
БІБЛІОГРАФІЯ	306